

**ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΑΥΤΟΔΙΑΘΕΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΣΧΙΣΗ: ΑΝΑΜΟΧΛΕΥΣΗ
ΤΩΝ ΔΥΟ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΟΡΩΝ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ
ΔΙΚΑΙΟΥ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ
ΤΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΤΗΣ
ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ**

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΖΙΟΝΗΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2023

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

**ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΑΥΤΟΔΙΑΘΕΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΣΧΙΣΗ: ΑΝΑΜΟΧΛΕΥΣΗ
ΤΩΝ ΔΥΟ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΟΡΩΝ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ
ΔΙΚΑΙΟΥ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ
ΤΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΤΗΣ
ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ**

**Διατριβή η οποία υποβλήθηκε προς απόκτηση εξ
αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στις
Διεθνείς Σχέσεις, Στρατηγική και Ασφάλεια
στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις**

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΖΙΟΝΗΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2023

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Δημήτρης Τζιονής, 2023

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της διατριβής από το Πανεπιστημίου Νεάπολις δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
Περίγραμμα.....	1
Κύριο ερευνητικό ερώτημα και επιμέρους ερωτήματα.....	2
Μεθοδολογία έρευνας	4
Δομή διατριβής.....	4
Βιβλιογραφική ανασκόπηση.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΔΙΑΘΕΣΗΣ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....	9
1.1 Ιστορική εξέλιξη και καθιέρωση της αυτοδιάθεσης ως νομικής αρχής	9
1.2 Η εφαρμογή της αρχής της αυτοδιάθεσης στην αποαποικιοποίηση.....	12
1.3 Η αρχή της αυτοδιάθεσης στη μετα-αποικιακή εποχή	14
1.4 Διάκριση ανάμεσα σε εξωτερική και εσωτερική αυτοδιάθεση.....	18
1.5 Φορείς του δικαιώματος στην αυτοδιάθεση.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΣΧΙΣΗΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ	22
2.1 Ο εννοιολογικός προσδιορισμός και η φύση της απόσχισης.....	22
2.2 Η απόσχιση ως αποτέλεσμα έκφρασης του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης .	24
2.3 Η θεωρία της θεραπευτικής απόσχισης	27
2.4 Η επικράτηση μιας νέας πραγματικότητας και το στοιχείο της αποτελεσματικότητας	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΑΠΟΣΧΙΣΗΣ.....	32
3.1 Η αρχή της εδαφικής ακεραιότητας	32
3.2 Η αρχή της απαγόρευσης απειλής ή χρήσης βίας	35
3.3 Η αρχή της μη επέμβασης.....	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΑΠΟΣΧΙΣΗΣ	41
4.1 Η περίπτωση της Κριμαίας	41
4.1.1 Ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο.....	41
4.1.2 Η εξελικτική πορεία της προσάρτησης της Κριμαίας από τη Ρωσία.	43
4.1.3 Η ρωσική επιχειρηματολογία	45

4.1.4	Η αντίδραση της διεθνούς κοινότητας	48
4.1.5	Συμπεράσματα	49
4.2	Η περίπτωση των Ντονέσκ και Λουγκάνσκ	50
4.2.1	Ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο.....	50
4.2.2	Η ρωσική επιχειρηματολογία	52
4.2.3	Η αντίδραση της διεθνούς κοινότητας	54
4.2.4	Συμπεράσματα	55
4.3	Η περίπτωση της «Τουρκικής Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου»	55
4.3.1	Σύντομη ιστορική αναδρομή στο Κυπριακό.....	55
4.3.2	Το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης και το δικοινοτικό κράτος.....	58
4.3.3	Η Συνθήκη Εγγυήσεως και η τουρκική επιχειρηματολογία περί του δικαιώματος μονομερούς ένοπλης επέμβασης.....	60
4.3.4	Η στάση της διεθνούς κοινότητας	61
4.3.5	Συμπεράσματα	63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ		65
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ		ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

Πίνακας βραχυγραφιών

Γενική Συνέλευση: (ΓΣ)

Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης: (ΔΔΧ)

Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών: (ΕΣΣΔ)

Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου: (ΕΔΔ)

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: (ΕΔΔΑ)

Ευρωπαϊκή Ένωση: (ΕΕ)

Ευρωπαϊκή Κοινότητα: (ΕΚ)

Ηνωμένα Έθνη: (ΗΕ)

Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής: (ΗΠΑ)

Κυπριακή Δημοκρατία: (ΚΔ)

Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη: (ΟΑΣΕ)

Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών: (ΟΗΕ)

Σοσιαλιστική Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας: (ΣΟΔΓ)

Συμβούλιο Ασφαλείας: (ΣΑ)

Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου: (ΤΔΒΚ)

NATO: (North Atlantic Treaty Organization)

United Nations: (UN)

Ονοματεπώνυμο Φοιτητή: Δημήτρης Τζιονής

Τίτλος Μεταπτυχιακής Διατριβής: Αυτοδιάθεση και απόσχιση: αναμόχλευση των δύο παραδοσιακών όρων του διεθνούς δικαίου μέσα από τη συγκριτική ανάλυση των περιπτωσιολογικών μελετών της Ουκρανίας και της Κύπρου.

Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διατριβή εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις [ημερομηνία έγκρισης] από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής.

Εξεταστική Επιτροπή

Πρώτος επιβλέπων (Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος): Δρ Πέτρος Λιάκουρας

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής:[ονοματεπώνυμο, βαθμίδα, υπογραφή]

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής:[ονοματεπώνυμο, βαθμίδα, υπογραφή]

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Εγώ, ο Δημήτρης Τζιονής, γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο «Αυτοδιάθεση και απόσχιση: αναμόχλευση των δύο παραδοσιακών όρων του διεθνούς δικαίου μέσα από τη συγκριτική ανάλυση των περιπτωσιολογικών μελετών της Ουκρανίας και της Κύπρου», αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία στα οποία έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

Ο Δηλών

Ευχαριστίες

Θα ήταν παράλειψή μου να μην ευχαριστήσω τους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος Διεθνείς Σχέσεις, Στρατηγική και Ασφάλεια, της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών, Τεχνών και Ανθρωπιστικών Σπουδών, του Πανεπιστημίου Νεάπολης, για την άψογη και εποικοδομητική συνεργασία. Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω στον επιβλέποντα καθηγητή κ. Πέτρο Λιάκουρα για τις εύστοχες παρατηρήσεις και την πολύτιμη βοήθειά του στη συγγραφή της παρούσας διατριβής.

Αφιέρωση

*Στους υπερασπιστές της ελληνικής γλώσσας και, ιδιαιτέρως, στον πατέρα μου,
Χριστόδουλο Τζιονή.*

«Τῇ γλῶσσα μου ἔδωσαν ἑλληνική·

τὸ σπῖτι φτωχικὸ στὶς ἀμμουδιές τοῦ Ὀμήρου.

Μονάχη ἔγνοια ἡ γλῶσσα μου στὶς ἀμμουδιές τοῦ Ὀμήρου...»

Απόσπασμα από το ποίημα «Τῇ γλῶσσα μου ἔδωσαν ἑλληνική»
(Το Ἄξιον Εἶσι του Οδυσσέα Ελύτη).

Περίληψη στην ελληνική γλώσσα

Το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση απαντάται σε πολλές διεθνείς συνθήκες και συμβάσεις, και έχει αποκρυσταλλωθεί σε κανόνα του εθιμικού Διεθνούς Δικαίου, το οποίο δικαίωμα ισχύει και δεσμεύει τα βασικά υποκείμενά του, δηλαδή τα κράτη. Εν ολίγοις, η αυτοδιάθεση υποδηλώνει το θεμελιώδες και αναπαλλοτρίωτο νόμιμο δικαίωμα ενός λαού να αποφασίζει μόνος του για τη μοίρα του μέσα στη διεθνή τάξη. Εντούτοις, τόσο η πρακτική εφαρμογή του δικαιώματος στην αυτοδιάθεση όσο και η αποτύπωση του εννοιολογικού προσδιορισμού της εξακολουθούν, έως και σήμερα, να συνιστούν επίμαχο ζήτημα και σημαντικό πεδίο αντιπαράθεσως εντός του Διεθνούς Δικαίου αλλά και αντιφατικής πρακτικής εκ μέρους της διεθνούς κοινότητας. Πέραν τούτου, η άτακτη κατάρρευση της πάλαι ποτέ Σοβιετικής Ένωσης σηματοδότησε, εκτός από το πέρας της ψυχροπολεμικής αντιπαράθεσης, μεταξύ των δύο αντιμαχόμενων συνασπισμών, την έξαρση έντονων αποσχιστικών φαινομένων, που συνετελέσθησαν στις διάφορες περιοχές, όπως του Ναγκόρνο-Καραμπάχ, της Αμπχαζίας, της Νότιας Οσσετίας, της Υπερδνειστερίας, της Κριμαίας, του Λουγκάνσκ και του Ντονέτσκ.

Κατόπιν τούτων, αναδεικνύεται η σημασία και η επιτακτική ανάγκη για την αναμόχλευση και την επανεξέταση των δύο προαναφερθέντων όρων του Διεθνούς Δικαίου, ήτοι της αυτοδιάθεσης και της απόσχισης, εντός του πλαισίου της παρούσας διατριβής. Επιπλέον, στην εν λόγω διατριβή επιχειρείται αφενός η αποτύπωση της ιστορικής εξέλιξης της αυτοδιάθεσης, των πτυχών και του τρόπου με τον οποίο ερμηνεύτηκε και εφαρμόστηκε από τη διεθνή κοινότητα στο πέρασμα του χρόνου, και αφετέρου μια προσπάθεια προσδιορισμού του φαινομένου της απόσχισης, της αιτιολογίας και της αποτύπωσής της ως αποτέλεσμα της έκφρασης της αρχής της αυτοδιαθέσεως.

Οι αποσχιστικές προσπάθειες που έλαβαν χώραν στο πλαίσιο επίκλησης του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης εντός των κυρίαρχων κρατών της Ουκρανίας, ήτοι στην Κριμαία, στο Λουγκάνσκ και στο Ντονέτσκ, καθώς και της Κύπρου («Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου» – «ΤΔΒΚ») αποτελούν εκείνες τις περιπτώσιολογικές μελέτες, μέσω της συγκριτικής ανάλυσης των οποίων η παρούσα διατριβή θα προβεί αφενός στην ανάδειξη των ομοιοτήτων και των διαφορών που παρουσιάζουν μεταξύ τους και αφετέρου στην αποτύπωση της πρακτικής που ακολούθησε η διεθνή κοινότητα σε καθεμία εκ των περιπτώσεων ξεχωριστά και, γενικότερα, της εφαρμογής του Διεθνούς Δικαίου. Τέλος, ως εκ της

προηγούμενης ανάλυσης, η παρούσα διατριβή θα προβεί στην εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων, καθώς και στην εκτίμηση της πρακτικής που ενδέχεται να ακολουθήσει η διεθνής κοινότητα αναφορικά με την αντιμετώπιση ανάλογων αποσχιστικών φαινομένων, που ενδέχεται να προκύψουν στο μέλλον.

Λέξεις κλειδιά: «απόσχιση», «αυτοδιάθεση», «Διεθνές Δίκαιο», «Κριμαία», «Κυπριακό», «Λουγκάνσκ», «Ντονέσκ» και «ρωσο–ουκρανική διένεξη».

Abstract

The right to self-determination is found in many international treaties and conventions and has crystallized into a rule of customary International Law, a right that applies and binds the states, which are the main subjects of International Law. In short, self-determination denotes the fundamental and inalienable legal right of a people to decide for itself its own destiny within the international order. However, both the practical application of the right to self-determination and the recording of its conceptual definition, still to this day, constitute a controversial issue and an important field of confrontation within International Law as well as contradictory practice on the part of the international community. In advance, the collapse of the Soviet Union, in addition to the end of the Cold War as the confrontation between the two warring coalitions, marked also the rise of intense separatist phenomena, which took place in the various regions, such as Nagorno-Karabakh, Abkhazia, South Ossetia, of Transnistria, Crimea, Lugansk and Donetsk.

As a result, the framework of this thesis highlights the importance and imperative need to examine and review the two aforementioned terms of International Law, namely self-determination and secession. In addition, in this thesis, on the one hand, an attempt is made to capture the historical evolution of self-determination, the aspects and the way in which it was interpreted and applied by the international community over time, and on the other hand, an attempt is also made to determine the phenomenon of secession and its etiology also as a result of the expression of the principle of self-determination.

The secessionist attempts that took place in the context of invoking the right to self-determination within the sovereign states of Ukraine, in Crimea, Lugansk and Donetsk, as well as Cyprus, the so called «Turkish Republic of Northern Cyprus», constitute those case studies, through the comparative analysis of which, this thesis, not only highlights the similarities and differences between them, but also describes the practice followed by the international community in each of the cases separately and, more generally, the application of International Law. Finally, based on the previous analysis, this thesis draws useful conclusions, as well as assess the practice that the international community may follow in dealing with similar secessionist phenomena that may arise in the future.

Keywords: "secession", "self-determination", "International Law", "Crimea", "Cyprus problem", "Lugansk", "Donetsk" and "Russian–Ukrainian conflict".